

Za gospodarje

Maribor, dne 5. maja 1937.

Naš gospodarski položaj

(Poročilo iz Marenberga.)

Radi lanske slabe letine moramo vsi kmetje kupovati živež, ker nam domači pridelek ne zadostuje. Cene lesu pa so bile do letos tako slabe, da od daljnih krajev niti vožnja in delo ni bilo plačano, kaj šele les. Letos pa se je po dolgem trudu posrečilo pridobiti veletvrčko iz Petrovgrada, kar nam omogočuje, da mi kmetje brez posredovalcev prodamo naš še ostali lesni pridelek naravnost in smo na ta način dosegli že precej višje cene. Danes dobimo pa takoj in nam ni treba vzeti po visoki ceni živež in blago, ker z denarjem se dobi vse cenejše. Tudi delavec se srečnejšega in zadovoljnega počuti, ker dobi denar ne pa list za živež, kakor se je do sedaj pri nekaterih godilo, ko mu kmet ni mogel dati denarja, ker ga sam tudi ni dobil. Iz dogodkov zadnjega časa vidimo, da so trgovci le precej zaslužili pri lesu ter da jih je ta konkurenca hudo zadela. Z naraščajočo lesno ceno in s pomočjo naše vlade upamo, da bomo mogli poplačati naše dolgove, brez katerih pač nihče ni in si mi vsi najbolj želimo, da se te nadloge rešimo. Na ta način se tudi nekaterim denarnim gospodom ne bo posrečilo iz naših samostojnih kmetij napraviti »hube«, je res težaven in grenek naš kruh, pa se vendar za silo še držimo na naši kmetijski grud. Hvaležni smo zato našemu stanovskemu prijatelju, da je nam pripeljal konkurenco in s tem pripomogel do zvišanja lesnih cen, saj se tako tudi našemu sotrpincu-delavcu nudi večji zaslužek. Prosimo pa tudi našo vladno pomoč in naklonjenost, kar se tiče davkov, ter da nam z dobrimi pogodbami s sosednimi državami pripomaga do zvišanja cen vseh naših pridelkov.

Ljudski pravnik.

Rudar in kmet ter zaščita. Imate nekaj svoje zemlje, nekaj v zakup vzete, ker Vam pa donos kmetijstva ne zadošča za oskrbo desetčlanske rodbine, hodite še tu-

di v rudnik delat. Vprašate, ali Vam kot dolžniku pritiče zaščita. — Ako presega Vaš zaslužek v rudniku obdavčene dohodka iz kmetijstva, zaščitite žal ne boste deležni.

Samolastno spreminjanje meje. J. V. t. 24. — Sosedu ste dovolili postaviti ob meji zid, on pa ga je postavil 25 cm čez mejo na Vaš svet. Vašemu pozivu, naj zid odmakne, se ni odzval. — Sosea smete tožiti na odstranitev zidu. Morda pa Vam svet odkupi, kajti sicer bo trpel precejšnjo škodo.

Dotok gnojnice od sosednega hleva. Isti. — Brezuspšno ste prosili soseda in občino, naj se prepreči, da ne bo od sosedovega hleva gnojnica pritekala k Vaši hiši. — Ako gre za neposredni dovod, je ta vseskor nedopusten. Ako pa dovod ni neposreden, a presega obično mero in bistveno kratki v kraju navadno rabo zemljišča, odn. hiše, morete soseda s tožbo prisiliti na odpravo.

Neopravičena izstavitvev potrdila o zaščiti. Isti. — Kmetu, ki se bavi tudi z mizarstvom, ste na up prodali živila in drugo trž. blago v letih 1930-32. Župan mu je izstavil potrdilo, da je zaščiten kmet, čeprav se 65-70% bavi z mizarstvom. Vi nečete dolžniku priznati zaščite in vprašate, kam se naj pritožite. — Ako izvirajo obdavčeni dohodki dolžnika res pretežno iz obrti, ga kratkoma tožite na plačilo doka in boste v pravdi spodbijali njegovo svojstvo zaščitenega kmeta, ako bi ga uveljavljal. Ako pa je morda sodišče že izdalo kako odločbo, da je dolžnik zaščiten po zadnji uredbi, se lahko pritožite na višje (okrožno) sodišče, ako niste roka zamudili.

Drugemu prodani gozd — plačilo za doka. V. K. v Z. — Vaša mati se je pogajala za nakup posestva in bi se naj kupčija sklenila jeseni, ker doslej ni mogla dobiti denarja iz hranilnice. Mati in sestre so na dotičnem posestvu opravile več del in to brezplačno pod pogojem, da bo posestvo prodano materi. Sedaj ste zvedeli, da je lastnica gozd že prodala drugemu. Vpra-

šate, ali sestre lahko tožijo na plačilo za opravljena dela. — Ako so sestre res le pod tem pogojem brezplačno delale, da lastnica proda celo posestvo materi, smejo sedaj zahtevati primerno plačilo. — V kolikor omenjate, da grozi lastnica s protitožbo radi »zamuženega posestva«, Vas nismo prav razumeli. Ako je mati že sklenila pravo kupoprodajno pogodbo, a ni plačala kupnine v pravem času in se je morda nato dogovoril nov rok do jeseni, se more smatrati, da se je nasprotnica odpovedala zahtevi do event. odškodnine, ako je ni takoj uveljavila.

Zahtevek občine na povračilo stroškov za slaboumneža. M. S. v P. — Z oskrbo in prevozom v Vašo občino pristojnega fanta je imela občina stroške. Plačala jih je sama, ker jih od očeta ni mogla izterjati. Sedaj pa je oče umrl in se je v zapuščini našel denar. Občina je svojo terjatev prijavila zapuščinskemu sodišču, ki pa ni ničesar ukrenilo sklicevaje se na § 811 obč. drž. zak. Vprašate, kaj naj občina stori, da pride do svoje terjatve. — Občina mora vložiti tožbo na povračilo izdatkov zoper ležečo zapuščino na roke prijavljenih dedičev, če pa ni teh, pa posebnega oskrbnika. Ako pa je zapuščina že prisojena dedičem, je treba tožiti dediče.

Kateri kmetijski dolgovci se seštevajo pri določitvi višine znižanja. M. V. L. — Na posestvu imate vknjižen prevzitek, na dedščini dolgujete 10.800 Din, banki pa 22.252 Din. Vprašate, ali se Vam bo dolg banki znižal na polovico, čeprav Vaši skupni dolgovci presegajo 25.000 Din. — Pri določitvi višine znižanja (50% ali največ 30%) se vpoštevajo odnosno seštevajo le dolgovci, glede katerih se zahteva znižanje. Zato dedščina in prevžitki, ki ne uživajo zaščite, v Vašem primeru ne prihajajo v poštev in se bo dolg banke znižal za polovico.

Dolg za telico in zaščita. M. S. — Leta 1930 ste prodali telico na up. Kupec Vam je še ni plačal. Vprašate, ali je to »blagovni dolg« v smislu uredbe. Zakonodajalec ni natančneje obrazložil, kaj smatra za blagovni dolg. Zato bo merodajno mnenje sodišča. Po našem bi se Vam terjatev ne smela znižati. Sicer pa ste se z dolžnikom dogovorili, da Vam mora dati vse, kar od kupljenega živinčeta dobi (teleta), odn. izkupiček. Ako se je dogovor glasil, da »do višine« dolga 1500 Din, lahko tožite na iz-

ročitev izkupička do zneska 1500 D. Ako pa se je reklo le »na račun« dolga, bi pri event. znižanju dolga ne smeli zahtevati izpadka. — Dolžnost upnikov je, da izdajo dolžniku obračun in novo obveznico pošljejo občinski upravi, ki ima postopati po predpisih pravilnika. Preje dolžniku ni treba plačati obroka. — Ako Vašemu dolžniku znižanja ne boste priznali in on nove obveznice ne bi hotel podpisati, ga boste morali iztožiti za neznižan obrok.

Sadno drevje ob meji. A. J. v N. ter A. V. v S. — Vprašate, ali se sme nasaditi sadno drevje tik meje ob vrtu, odn. vinogradu. — Zakoni ne določajo nikake razdalje, ki bi morala biti na meji prosta nasada. Mejaš ima le pravico izrjavati korenine tujih dreves iz svoje zemlje in odsekati ali drugače porabiti veje, ki vise v njegov zračni prostor. Ako vej ne odseka, jih sme drugače porabiti, zlasti si sme prilastiti na njih viseče sadeže.

Izbris obsodbe vojaškega sodišča. I. G. v Z. — Leta 1928 ste bili od vojaškega sodišča kaznovan. Sedaj želite vstopiti v drž. službo in vprašate, ali je mogoče doseči »oprostitev kazni«. — Po § 3 vojaškega kazenskega zakonika veljajo tudi za vojaška kazniva dejanja odredbe § 90 občega kaz. zakonika, ki določa: Po preteku petih let, odkar je bila kazen prestana, zastarana ali odpuščena, sme zbrisati sodišče na prošnjo osebe, ki je bila prvič obsojena, s svojo rešitvijo za bodočnost tudi obsodbo, izrečeno zoper njo, z vsemi njenimi zakonitimi posledicami (razen izgube vojaške časti), če se je v tem času dobro vedla in če je eventualnemu oškodovancu po možnosti povrnila škodo, povzročeno s svojim dejanjem. — Prošnjo naslovite na sodišče, ki Vas je obsodilo. Takse ni treba plačati nobene.

Obdavčenje splavarja. C. J. v Sv. O. — Pritožujete se radi previsoke obdačbe. — Plačati morate splošni davek na poslovni promet, pri čemur tvori davčno osnovo vse, kar sprejmete od druge pogodbe ne stranke kot odškodnino za prevoz. Odbiti se ne sme nikakih postranskih stroškov. Davčno osnovo za pridobnino tvori enoletni čisti dohodek, davčna stopnja je 6%, dopolnilni davek pri pridobnini do 10.000 Din 2%, preko 10.000 Din progresivno več. — Pritožite se lahko zoper odmerilni sklep (ako Vam pošljejo morda le položnico, zahtevajte sklep) v 30 dneh na finančno di-

rekcijo. Ob brezuspešnosti imate še pot tožbe na upravno sodišče.

Terjatev delavca zoper kmeta. F. S. v P. — Svoj prihranjen denar ste l. 1931 posodili kmetu. Vprašate, ali se morate res zadovoljiti z znižanjem Vaše terjatve na polovico in obročnim odplačilom. — Uredba o likvidaciji kmetjskih dolgov ne velja za dolgove napram siromašnim upnikom, ki nimajo svoje imovine, niti drugih dohodkov za nujno vzdrževanje. Razen tega ne uživajo zaščite oni kmetje-dolžniki, ki so v boljšem gmotnem položaju od svojih upnikov. Ob sporu odloči za dolžnika krajevno pristojno okrajno sodišče.

Škoda, povzročena po srnahl na ajdi. J. K. M. — Na Vašem posestvu, ki tvori lovski zaklep (osredek), delajo srne škodo na poljskih pridelkih, zlasti ajdi. Škodo Vam je dolžan povrniti lovski upravičenec lovišča, ki obdaja Vaše posestvo. Dali ste škodo preceniti po sodnozapriseženem cenilcu, ki je obč. odbornik, a lovski upravičenec cenitve ne prizna, češ, da ne odgovarja predpisom zakona. — Res ima zakon o lovu drugačne predpise. Zahteve po povračilu škode po divjačini do višine 1000 Din rešuje namreč odškodninsko razsodišče, osnovano pri občini in sestojee iz predsednika in dveh članov. Zahteve po povračilu škode nad 1000 Din pa rešujejo redna sodišča. — Oškodovanec mora povračilo škode, ki ne presega 1000 Din, zahtevati pismeno ali ustno na zapisnik pri pristojni občini tekom osmih dni, odkar je izvedel za škodo, toda najkasneje tekom šestih mesecev, odkar je škoda nastala. Zemljišče, na katerem je škoda povzročena, in višino odškodnine, ki se zahteva, je treba točno označiti. Istočasno mora oškodovanec zaprositi tudi za ocenitev škode. Radi tega je treba zahtevati odškodnino še v času, dokler se škoda lahko vidi in oceni, toda vsekakor pred začetkom žetve. Če oškodovanec ne zahteva odškodnine v omenjenem roku, odnosno če opusti zahtevo po ocenitvi, ugasne vsakršna pravica do odškodnine. Predsednik občine obvesti v roku treh dni lovskega upravičenca o predloženi zahtevi in odredi za nadaljnjih pet dni narok za poravnalni poizkus. Ako slednji ne uspe, obvesti občina v roku treh dni predsednika odškodninskega razsodišča. Predsednik razsodišča odredi razpravo na mestu samem in pozove lovskega upravičenca kakor tudi oškodovanca, da k

temu naroku odredita vsak svojega člana razsodišča; sicer ga odredi predsednik občine. Ako se stranki ne poravnata, izreče razsodišče odločbo o zahtevi po odškodnini, o višini odškodnine ter o stroških postopanja — in sicer z večino glasov. Proti odločbi odškodninskega razsodišča je dopustna ničnostna tožba pri rednem sodišču. Proti izreku o stroških je dopustna tudi pritožba na sresko načelstvo. Odločba odškod. razsodišča, kolikor se nanašajo na zahtevano odškodnino, pa se razen z ničnostno tožbo, ne morejo spodbijati. Izvršuje jih upravna oblast (ne sodišče).

Varujte sitne žene. Vašega dopisa pod tem napisom vzlic obširnosti žal nismo razumeli. Pišite bolj jasno, kakšna pojasnila želite.

Izplačilo 22. dec. 1932 naloženega denarja. A. Z. v B. — Vprašate, ali morajo hranilnice na zahtevo izplačati vloge po 20. aprilu 1932; tajnik Vaše hranilnice Vam je ob vložitvi decembra 1932 to obljubil, sedaj pa ne more izpolniti obljube, ker nima likvidnih sredstev. — Ako je hranilnici dovoljena zaščita, veljajo le določbe zadevne uredbe, katere vloge je smatrati za nove. Naj Vam uredbo pokažejo.

Nagrada za notarske posle. G. F. v G. — Zanima Vas, koliko sme računati notar za sestavo pogodb in ženitovanjskih pisem. — Pri dvostranskih pravnih poslih, pri katerih je vrednost predmeta označena ali se lahko določi, pritiče notarju nagrada, kolikor ni določeno kaj drugega, po vrednosti 1. do vštveši 1500 Din — 20 Din, 2. nad 1500—3000 — 30 Din, 3. nad 2500 do vštveši 5000 Din — 60 Din, 4. nad 5000 do vštveši 10.000 Din — 100 Din, 5. nad 10.000 do 20.000 Din — 150 Din, 6. nad 20.000 do vštveši 30.000 Din — 250 Din, 7. nad 30.000 do vštveši 50.000 Din — 400 Din, 8. nad 50.000 do vštveši 100.000 Din poleg zneska, omenjenega pod št. 7 (to je 400 Din) od presežka vsote nad 50.000 še 1% (torej pri 100.000 Din — skupaj 900 Din); 9. nad 100.000 do vštveši 500.000 Din poleg zneska, omenjenega pod št. 8 (900 Din) od presežka vsote nad 100.000 Din še 8‰ (0.8%), torej pri 500.000 Din skupaj 4100 Din. Če se sklepa s pogodbo o izročitvi imovine s pridržkom vzdrževanja (prevžitka) istočasno tudi ženitna pogodba glede iste imovine, se določi nagrada samo za pogodbo o izročitvi. — Če opravlja notar istočasno tudi izvedbo pravnega posla v

zemljiški knjigi, se mu nagrada zviša pri vrednosti: 1. do vštrevši 10.000 Din za 80%, vendar najmanj za 30 Din, 2. nad 10.000 do vštrevši 20.000 Din za 70%, 3. nad 20.000 do vštrevši 30.000 Din za 60%, 4. nad 30.000 do vštrevši 50.000 Din za 50%, 5. nad 50.000 Din za 40%, vendar ne sme znašati ta zvišba v nobenem primeru več kot 1000 Din.

Stroški izročilne pogodbe. M. V. v D. — Nameravate izročiti svoje posestvo sinu za 15.000 Din in vprašate, koliko boste morali plačati taks in nagrade notarju. — Kakor je znašala do 1. aprila 1937 5%, sedaj pa bo najbrž 7% (danes točno še ne vemo); nagrada notarju 150 Din, za izvedbo vknjižbe 105 Din več. Sicer pa predlagate prepis v zemljiški knjigi lahko sami na uradni dan na sodišču. Plačali boste le takso, prihranili pa si boste 105 Din.

Služba banovinskega cestarja. J. N. — Prošnjo (kolkovano s 30 Din) za to službo je nasloviti na bansko upravo v Ljubljani. Dokazati morate, da niste mlajši od 23 in ne starejši od 30 let (z rojstnim listom, kolkovanim z 10 Din), da ste duševno in telesno zdravi za opravljanje cestarskega poklica in da dobro razločujete barve (zdravniško spričevalo, kolkovano z 20 Din), da ste brezprikornega vedenja (z нравstvenim spričevalom, kolek 20 Din), da niste bili obsojeni zbog kaznivih dejanj iz koristoljubja (s potrdilom drž. tožilstva, kolek 20 Din), da ste dovršili najmanj osnovno šolo (šolsko spričevalo) in da ste odslužili rok pri vojski (potrdilo vojnega okrožja, kolek 20 Din, ali voj. ispravo).

Kje se dela izročilna pogodba? J. Z. — Ni obvezno sklepati izročilne pogodbe pred notarjem ali pri odvetniku. Lahko je napišete sami pri čemur morate označiti vložno številko in kat. občino posestva; v tem slučaju je treba le podpis izročevalca overoviti na sodišču, kar stane 15 Din. Sodišče pa pogodb ne sestavlja. Višino stroško lahko razberete iz gornjih odgovorov.

Gospodarska obvestila.

Kakovost galice. Bliža se čas, ko je treba vinogradnikom nakupiti za bližajoče se škropljenje modro galico. Sosed vpraša sosedo, katero galico si boš naročil, oziroma kupil. Eden reče galico »Zorka« hočem imeti, ta je boljša kot »Sonce«; resnica je pa na tem, da sta obe galici enako vredni, kar so izkušnje o tem pokazale. Kdor je lansko leto, ki je bilo vsled

močnega deževja najslabše, ker je peronospora napadla trsje vsled vlage, pravčasno in pravilno škropil, je obvaroval svoj vinograd, naj si je škropil z eno ali drugo galico. Torej proč s to mislijo, da je ena galica boljša kot druga. Galica »Sonce« je enakovredna in povrh še cenejša. Izdeluje se v Celju, kjer so zaposleni slovenski delavci. Ne smatramo, da kar pride od daleč, da je to najboljše.

Tržna poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg dne 1. maja so pripeljali 37 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 10 do 12 Din, slanina 13—14. Kmetje so pripeljali sedem voz sena 38—40, dva slame 25 ter 39 vreč čebule 1—3. Česen 4—6, glav-nata salata 8—10, grah v stročju 8, hren 7—8, karfiola 6—12, inozemski krompir 1 kg 7—8, špargelj 5—10, kislo zelje 3. Inozemske črešnje 20, jabolka 7—13. Na trgu je bilo sedem vreč ajde 1.25—1.50, 5 ajdovega pšena 3—4, 11 fižola 1.50—3, 4 ovsa 0.75—1, 6 prosa 3—4, 6 prosenega pšena 3—4. Jajca 0.33—0.60, mleko 1.50 do 2, smetana 8—10, sirovo maslo 8—10, čajno 26—30. Prinesli so na trg 4 gosi 35 do 40, 326 kokoši 18—15, 33 kozličkov 35 do 65, 668 piščancev 20—60, 5 puranov 40 do 65, 8 rac 18—20, 14 kuncev 5—20 Din.

Živinski sejm v Mariboru 27. aprila. Na omenjeni živinski sejem je bilo prignanih 5 konj, 7 bikov, 82 volov, 328 krav in 7 telet. Skupaj 429 glav. Povprečne cene so bile sledeče: debeli voli kg žive teže 4—5 Din, poldebeli voli 3.50—4.30, bikji za klanje 3.20—4.10, klavne krave debele 3.50—4.50, plemenske krave 3—4, krave za klobasarje 2—2.50, molzne krave 3—3.60, breje krave 2.75—3.25, mlada živina 3.70—4.50, teleta 5—6.50. Prodanih je bilo 292 glav. Mesne cene: volovsko meso I. vrste 10—12, II. vrste 8—10, meso bikov, krav in telic 5—10, telečje meso I. vrste 10—12, II. vrste 8—10, svinjsko meso sveže 10—14 Din.

Mariborski svinjski sejm. Na svinjski sejm 30. aprila je bilo pripeljanih 221 svinj in so bile sledeče cene: 5—6 tednov stari prašiči 90—95 Din, 7—9 tednov 110—120. 3—4 mesece 130—170, 5—7 mesecev 190 do 285, 8—10 mesecev 350—470, 1 leto 550 do 835; 1 kg žive teže 5—7 Din, 1 kg mrtve teže 9—11 Din. Prodanih je bilo 145 svinj.